

Gävle kommun
utbildning@gavle.se

2019-03-06
1 (22)
Dnr-2018:10642

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Forsbacka skola i Gävle kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Forsbacka skola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men lämnar framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Forsbacka skola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn inleder ett systematiskt arbete för att säkerställa att skolan ger alla elever samma möjligheter att lära och utvecklas, oavsett könstillhörighet.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn inleder ett utvecklingsarbete i syfte att säkerställa att elever som lätt når kunskapskraven utmanas och stimuleras så att de når så långt som möjligt i sitt lärande.

Trygghet och studiero

Utbildningen präglas i hög utsträckning av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn breddar stödet för lärarnas arbete med bedömning till att gälla samtliga ämnen.
- Att rektorn följer upp och analyserar likvärdigheten i lärarnas bedömning av elevernas kunskaper. I detta ingår att tolkningen av de olika nivåer som används i skolans uppföljningsverktyg tydliggörs i förhållande till kunskapskraven.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 23 augusti 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till

lena.westerman.annerborn@skolinspektionen.se, eller till

skolinspektionen@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2018:10642) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Skälen till bedömningen är att rektorn skapar en god grund för utveckling av verksamheten genom att se till att skolans resultat avseende såväl kunskaps- och värdegrundsuppdraget som uppdraget att säkerställa en trygg miljö för elever, följs upp och analyseras. Rektorn fattar beslut om utvecklingsåtgärder och om hur resurser

ska fördelas för att bäst möta verksamhetens behov. Skolan har forum för samverkan med strukturerat innehåll, men samverkan mellan de bägge arbetslagen och mellan elevhälsans personal och lärarna fungerar inte fullt ut. Vidare ger rektorn goda förutsättningar för ett kollegialt lärande som är inriktat på att utveckla undervisningen och förmedlar tydligt vad som förväntas av medarbetarna. Skolan bedriver dock inte ett systematiskt och strategiskt jämställdhetsarbete som säkerställer likvärdiga förutsättningar i undervisningen för alla elever, oavsett könstillhörighet.

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling. 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolan följer upp och analyserar sina resultat och elever och personal är delaktiga

Av samtliga intervjuer och det skriftliga underlaget framkommer att skolans ledning på flera sätt följer upp och analyserar både kunskaps- och värdegrundsresultat, inklusive trygghet och studiero. Kunskapsresultaten, i form av bedömd måluppfyllelse, presenteras och analyseras i arbetslagen varje termin under ledning av utvecklingsledare. Måluppfyllelsen är resultatet av en skattning av varje elevs kunskapsnivå i samtliga ämnen och sammanställs per årskurs uppdelat på kön och för skolan som helhet. Biträdande rektor följer upp undervisningen bland annat genom oannonserade lektionsbesök och rektorn följer upp verksamheten varje vecka med biträdande rektor enligt en fastställd agenda, som även kan kompletteras med aktuella frågor. Rektorn gör också månadsuppföljningar utifrån annan fakta om verksamheten, exempelvis ekonomi, aktuella elevärenden eller effekter av pågående utvecklingsarbete.

Analysen av skolans kunskapsresultat visar att många elever är i behov av stöd, och de centrala slutsatserna efter analysen är enligt utredningen att bristande läsförståelse är en grundläggande orsak till varför elever inte når målen. Detta uppfattas av lärare också påverka problemlösningsförmågan hos elever, och därmed matematikresultaten. Med utgångspunkt i analysen utarbetar den pedagogiska personalen, under ledning av skolans utvecklingsledare, handlingsplaner för att förbättra undervisningen. Rektorn och biträdande rektor utgår i sitt kvalitetsarbete främst från kvantitativa resultat och de analyser som görs av den pedagogiska personalen och som även utgör utgångspunkt för konkreta handlingsplaner. Aktiva

handlingsplaner finns för varje klass, för varje lärare och för skolan som helhet. Lärare kan, efter biträdande rektors lektionsbesök, få återkoppling från skolledningen att lägga in ytterligare uppgifter i sin personliga handlingsplan, efter en genomförd analys.

Arbetet med värdegrunden, inklusive trygghet och studiero, följs upp vid olika tillfällen under läsåret med hjälp av olika typer av mätningar. Trygghetsteamet ansvarar för att bearbeta och analysera resultaten, vilka presenteras för personal, elever och vårdnadshavare. De aktuella slutsatserna utifrån kartläggningarna har bland annat visat på behov av att öka vuxennärvaron på rasterna och att intensifiera arbetet för att motverka verbala kränkningar. Skolinspektionen har tagit del av skolans övergripande handlingsplaner för ökad måluppfyllelse som innehåller analys, mål, åtgärder, tid, ansvar och uppföljning/utvärdering avseende kunskapsresultat, trygghet, studiero samt värdegrund och konstaterar att planerna stämmer väl överens med det som framkommit i utredningen i övrigt.

Rektorn driver utvecklingsarbete och organiserar för samverkan och kollegialt lärande

Granskningen visar att skolan, utifrån slutsatser av genomförda analyser, vidtar åtgärder för att förbättra undervisningen. Lärarna beskriver i intervjuer olika åtgärder som rektorn driver i syfte att höja kvaliteten på undervisningen. Utvecklingsarbetet bedrivs huvudsakligen i form av kollegialt lärande inom skolans forum för samverkan, bland annat genom implementering av en gemensam lektionsstruktur och arbete med normer och värden som leds av förstelärare. Rektorn är även drivande i att utveckla digitalisering av undervisningen, vilket huvudmannen beslutat om för samtliga kommunala grundskolor. Skolan har två förstelärare och rektorn har fokuserat deras uppdrag till fyra prioriterade områden, för att nå en starkare effekt i att förbättra undervisningens kvalitet och för att öka användningen av digitala verktyg i undervisningen. Förstelärarna har även en central roll när det gäller analys av kunskapsresultat, handlingsplaner för ökad måluppfyllelse och att identifiera kompetensutvecklingsbehov hos lärarna.

Enligt rektorns beskrivning utgår resursfördelningen från både kunskaps-, trygghets- och värdegrundsresultat samt behov som kommer fram inom elevhälsoarbetet. Konkret har det inneburit satsningar på en utökning av biträdande rektors tjänst till heltid, två förstelärare samt ytterligare personal som möter behov av att förstärka arbetet med stöd och trygghet. Även om granskningen visar att det på skolan finns flera fungerande forum för samverkan så saknas vid tiden för granskningen etablerade former för regelbunden samverkan mellan arbetslaget på lågstadiet och arbetslaget på mellanstadiet samt mellan elevhälsan och lärarna. Flera lärare tar i intervjuer upp att arbetet på skolan allmänt har bättre struktur med den nya ledningen, vilket också ger

mer relevant innehåll på möten i lärarlag och arbetslag, samt att biträdande rektor har tagit tag i frågan om att förbättra kommunikation och samverkan mellan elevhälsoteamet och lärarna. Biträdande rektor leder exempelvis regelbundet möten om elevernas studiesituation i syfte att upptäcka behov av specialpedagogiska insatser eller annat stöd. Lärarna uppfattar rutinerna för extra anpassningar och särskilt stöd som tydliga och flera lärare uppger att ledningen bidrar till sammanhållning bland skolans personal. Samtidigt framförs uppfattningen att hela lärarkollegiet borde träffas oftare, för att stärka samverkan i ett helhetsperspektiv på gemensamma förhållningssätt och strategier i undervisningen, oavsett stadium och årskurs. Rektorn bekräftar i intervju att arbetet med detta är påbörjat. Enligt representanter för elevhälsan har skolan, med den nya ledningen, en struktur för samverkan kring trygghets- och värdegrundsarbete som är framgångsrikt. Det beror på att ledningen har lyssnat på personalen, att resurser förstärkts samt att personalen på skolan nu följer de regler och förhållningssätt som överenskommits.

Det framkommer i granskningen att rektorn har gett specifika uppdrag till förstelärare för att driva utvecklingen av verksamheten. Det innebär exempelvis att arbeta för samsyn om hur undervisningen ska utformas, för likvärdig bedömning, för att stötta obehöriga lärare och för att stärka arbetet med analys. En förstelärare är också utvecklingscoach och arbetar verksamhetsnära för att tillsammans med lärarna utveckla undervisningen. Obehöriga eller nyanställda lärare får skriftlig information samt verksamhetsnära stöd av förstelärare/utvecklingscoach. Sedan tidigare har dåvarande biträdande rektor implementerat anpassningar inom undervisningens ram.

Av utredningen framgår att personalen har förtroende för den relativt nya skolledningen och uppfattar rektorn som drivande och uppdaterad på skolans resultat och verksamhet, främst genom regelbunden kommunikation med biträdande rektor. Eleverna som deltar i intervjuer är också samstämmiga i att biträdande rektor är välkänd och tillgänglig för skolans elever. Biträdande rektor är för närvarande arbetsledare på heltid och har haft introduktionssamtal med all personal, samt förmedlar och följer upp skolledningens direktiv och viljeinriktning i medarbetarsamtal och vid arbetsplatsträffar.

Skolan saknar ett strategiskt jämställdhetsarbete

Granskningen visar att skolan inte bedriver ett strategiskt jämställdhetsarbete under rektorns ledning, i syfte att säkerställa att samma förutsättningar att lära och utvecklas finns för alla elever, oavsett könstillhörighet. I den mån jämställdhetsperspektivet aktualiseras sker det utan systematik, vilket innebär att skolan inte gör tillräckligt för

att alla elever ska kunna utveckla en förståelse för hur uppfattningar om vad som är kvinnligt eller manligt kan påverka deras möjligheter.

I samtliga intervjuer framkommer att jämställdhet inte tas upp som ett särskilt område, eller i någon plan, men att det ingår i likabehandlingsarbetet på generell nivå. Några lärare ger exempel på inslag med koppling till området jämställdhet, till exempel hur de försöker styra gruppssammansättningar så att flickor och pojkar arbetar tillsammans eller hur de språkligt bemöter pojkar respektive flickor för att inte ytterligare befästa normer i möten med eleverna. I lärarintervju framförs också uppfattningen att vuxna i praktiken inte gör skillnad på elever utifrån kön då det handlar om "barn". Bland eleverna som deltagit i intervjuer finns olika bilder av hur pojkar och flickor bemöts; vissa elever har inte en tydlig uppfattning, medan andra varit med om att pojkar kallat flickor svaga. Någon elev erinrar sig att jämställdhet har tagits upp vid något tillfälle i undervisningen. Flera elever säger att de upplever att vuxna ofta bemöter elever olika utifrån deras könstillhörighet, till exempel att lärarna litar mera på flickor eller att flickor får mera tröst än pojkar.

Rektorn berättar i intervju att det i resultatuppföljning går att se resultaten uppdelade per kön och en lärare berättar att hen vid något tillfälle varit med och diskuterat skillnader i betygsnivåer mellan pojkar och flickor. Rektorn säger vidare att frågan om normkritiska inslag i undervisningen har diskuterats på ledningsnivå, men att fokus under det senaste året varit på trygghetsarbetet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn inleder ett systematiskt arbete för att säkerställa att skolan ger alla elever samma möjligheter att lära och utvecklas, oavsett könstillhörighet.

Granskningen visar att rektorn behöver utveckla jämställdhetsarbetet till att bli mera strategiskt och systematiskt. Vid tiden för granskningen saknas ett systematiskt arbete för att säkerställa likvärdiga möjligheter för alla elever att lyckas i sitt lärande, oavsett könstillhörighet. I den mån jämställdhetsperspektivet tas upp sker det sporadiskt och det saknas ett strategiskt arbete som syftar till att främja elevers lika möjligheter och rättigheter och som motverkar att könsmonster begränsar elevernas lärande, val och utveckling.

Av läroplanen framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Det

framgår vidare att hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.¹ Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn inleder ett aktivt och planerat jämställdhetsarbete. Rektorn behöver arbeta med att göra den pedagogiska personalen medveten om hur flickor och pojkar i realiteten bemöts och bedöms, samt vilka krav och förväntningar som förmedlas. Rektorn behöver också se till att jämställdhetsperspektivet kontinuerligt tas tillvara i undervisningen i alla ämnen, och inte enbart aktualiseras inom ramen för exempelvis ett särskilt värdegrundstema eller i de ämnen där jämställdhetsfrågor ingår i kursplanen. Varje lärare behöver verka för att alla elever oavsett kön får lika stort utrymme och inflytande i undervisningen och utbildningen. Även inom det systematiska kvalitetsarbetet behöver aspekter på jämställdhet uppmärksammas mera, exempelvis könsmonster i uppföljning och analys av kunskapsresultat och i resultat av mätningar avseende trygghet och studiero. Rektorn behöver verka för att åtgärder vidtas i syfte att motverka och utjämna de könsmonster som framkommer i skolans olika resultat. Ett sådant strategiskt jämställdhetsarbete är skolans bidrag till ett samhälle där människors livsval och livsvillkor inte begränsas av olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.

Undervisning

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Skälen till bedömningen är att undervisningen på skolan generellt genomförs enligt en överenskommen struktur, där lektionens mål, syfte och genomförande tydliggörs för eleverna. Arbetssätten är varierade och anpassningar till elevers behov och intressen görs till viss del. Eleverna får återkoppling på sina prestationer och stöd av sina lärare. Arbetet med att involvera eleverna i reflektion över lärandet samt i planering och utvärdering av undervisningen som ett sätt att göra dem mera delaktiga, sker sporadiskt. Vidare framstår att ge högpresterande elever stimulans och tillräckliga

¹ Lgr 11,1 Skolans värdegrund och uppdrag

utmaningar för att de ska nå så långt som möjligt i sin utveckling, samt för att bibehålla deras intresse för skolarbetet, som ett område att utveckla.

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden 5. Kursplaner med kunskapskrav

Undervisningen kopplas till mål, är varierad och innebär ett aktivt lärarstöd

Granskningen visar att undervisningen i stor utsträckning är strukturerad och målorienterad och de olika arbetsmomenten har logisk koppling till det som ska uppnås i undervisningen. Vidare kan konstateras att undervisningen är varierad och att eleverna får stöd av aktiva lärare som ser till att eleverna kommer igång med och kan fullfölja sina uppgifter.

Lärarna som deltar i intervjuer framhåller vikten av en gemensam struktur i undervisningen och av att tydliggöra syfte, mål och olika arbetsmoment eller uppgifter för eleverna, även om det inte görs på varje enskild lektion mitt i ett större arbetsområde. I elevintervjuer bekräftas bilden av att lektionerna följer en fastställd struktur. Enligt representanter för elevhälsan fungerar undervisningen generellt sett bättre sedan en gemensam lektionsstruktur infördes, som tydliggör vad som ska uppnås och hur det ska genomföras, och specialpedagogens insatser i implementeringen av denna framhålls särskilt.

De intervjuade lärarna och eleverna ger exempel på variation när det gäller arbetssätt och arbetsformer. Lärarledda genomgångar följt av enskilt arbete tas upp i intervjuerna. Även arbete i par, som exempelvis innefattar kommunikativa övningar och problemlösning, eller arbete i grupp uppges vara vanligt. Flera lärare beskriver att de bygger på elevernas kreativitet för att väcka intresse, med praktiska inslag som ritningar, byggen eller musik. Flera elever framhåller samhällsorienterande och naturorienterande ämnen som särskilt intressanta, eftersom där finns en koppling till skapande och laborativt arbete, vilket även iakttagits i lektionsobservationer. Lärare tar också upp hur de samverkar för att undvika att arbetssätten i en klass inte parallellt ska vara för likartade i exempelvis naturorienterande och samhällsorienterande ämnen. Eleverna får hjälp av sina lärare, men några elever säger att de emellanåt kan få vänta på hjälp. Iakttagelser under Skolinspektionens lektionsobservationer visar att lärarna genomgående är aktiva, rör sig bland eleverna och uppmärksammar behov av stöd att komma igång med eller fullfölja uppgifter. Även bilden av en målorienterad

och varierad undervisning bekräftas i lektionsobservationer. I det skriftliga underlag som Skolinspektionen begärt in inför kvalitetsgranskningen beskriver rektorn undervisningen som varierad, men att digitalisering är ett utvecklingsområde.

Undervisningen anpassas i begränsad omfattning till elever som lätt når kunskapskraven.

Granskningen visar att skolan har prioriterat att förbättra situationen för elever som har svårigheter att nå kunskapsmålen, men skulle behöva utveckla arbetet för att utmana och stimulera elever som lätt når kunskapskraven. Enligt representanter för elevhälsan har anpassningar till elever med svårigheter införts och det börjar gå bättre för dessa elever. Skolan har fått utökade resurser i form av dels konkreta hjälpmedel, dels personal, som möjliggör exempelvis indelningar i mindre elevgrupper för att kunna anpassa och förbättra undervisningen. Lärare som deltar i intervjuer delar elevhälsans bild och konstaterar att de har goda förutsättningar att anpassa undervisningen, särskilt när de är flera vuxna som arbetar i en klass.

Lärarna beskriver att de anpassar undervisningen bland annat genom uppgifter och läxor med olika svårighetsgrader, alternativa strategier, extra lästräning och digitalt stöd. Lärarna strävar efter att ge eleverna snabb återkoppling, elever får hjälp utifrån sin kunskapsnivå och chans att arbeta vidare i egen takt. Enligt lärare blir det naturligt att alla elever inte gör samma uppgifter. I elevintervjuer bekräftas att det finns uppgifter på olika nivåer och det framkommer också att elever som har svårigheter får extra tid för sina uppgifter och hjälp av läraren. Några elever uppger dock att det kan vara svårt att hinna ta igen om man till exempel varit borta från skolan. Eleverna säger vidare att de får återkoppling på sitt skolarbete, främst vad de behöver träna mera på men inte explicit vad de gjort bra, även om det i lärarintervju framkommer att lärare gör mycket för att bekräfta och uppmuntra alla elever, genom att exempelvis ge snabb respons på elevers framsteg och säga att de tror på elevernas förmåga. Lektionsobservationer ger också exempel på hur lärare uppmuntrar och berömmar elever.

Flera lärare tar dock upp att det kan vara svårt att ge utmaningar till och bibehålla intresset hos elever som är högpresterande. Enligt lärare har en diskussion inletts kring det men det återstår att utveckla området. Lärarna kommer inom kort att delta i kompetensutveckling som gäller matematikundervisning för högpresterande elever. Rektorn delar åsikten att behoven inte är tillgodosedda för elever som kommit längre i sitt lärande.

Elevernas delaktighet i undervisningen är begränsad

Granskningen visar att elevernas delaktighet i planering och utvärdering av undervisningen och elevernas möjligheter att reflektera över sitt lärande inte tydligt präglar all undervisning. Av elevintervjuer framgår att eleverna uppfattar sin delaktighet i undervisningens utformning som begränsad och att lärarna styr innehållet utan att bygga på elevernas intressen. Enligt eleverna kan det dock finnas möjligheter att välja olika arbetssätt och arbetsformer. I lärarintervju framkommer att lärare försöker bygga på elevers intressen, men betonar att det först måste finnas en grundläggande kunskapsnivå att utgå ifrån. Flera lärare uppger att eleverna kan ha inflytande över till exempel arbets- och redovisningssätt, med möjlighet att välja mellan alternativ, samt att lärare kan tillmötesgå elevers önskemål om exempelvis praktiska inslag i undervisningen.

Även om lektionsstrukturen förutsätter att lektioner eller arbetsområden ska avslutas på ett tydligt sätt, med någon form av reflektion och utvärderande inslag, så ger eleverna sporadiska exempel på detta. Flera elever uppger visserligen i intervju att de får visa med tecken eller ibland säga vad de tycker om lektioner. Enligt elever förekommer så kallad exit-ticket i matematik (ett sätt att följa upp om undervisningen nått sitt syfte), men inte i andra ämnen, och det är inte tydligt för alla elever varför exit-ticket används eller hur det påverkar kommande lektioner. Elevernas beskrivning av delaktighet i undervisningens utformning och genomförande stämmer väl överens med lärarnas och rektorns. Lärare uppger dock att resultat av elevernas utvärderingar kan leda till att utfallet av en exit-ticket kan leda till ändringar i lärarens planering eller till diskussioner med eleverna om upplägget av undervisningen. Lärare ger också exempel på att de låter eleverna utvärdera undervisningen efter ett arbetsområde, och någon framhåller att elevernas delaktighet är viktig för att uppfylla övergripande mål om demokrati i läroplanen. De observationer av lektioner som Skolinspektionen genomfört vid skolbesöket visar ett par exempel på reflekterande och utvärderande inslag. Som exempel på reflektion i lärandet nämner rektorn elevledda utvecklingssamtal, som förbereds genom att eleverna noga sätter sig in i sin skolsituation, något som stärker elevernas delaktighet i sin utbildning.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn inleder ett utvecklingsarbete i syfte att säkerställa att elever som lätt når kunskapskraven utmanas och stimuleras så att de når så långt som möjligt i sitt lärande.

Granskningen visar att skolan behöver utveckla arbetet med att ge alla elever stimulans och tillräckliga utmaningar för att de ska nå så långt som möjligt i sin utveckling och sitt lärande. Om elever som behöver anpassningar av undervisningen till en högre nivå inte får det, kan det medföra svårigheter att bibehålla deras intresse för skolarbetet, och därmed begränsa deras motivation och engagemang. I förlängningen kan även studieron drabbas om elever inte upplever undervisningen som angelägen för dem.

Av skollagen framgår att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Skolverket drar slutsatser att lärarna behöver skapa en flexibel undervisning, där alla elever – oavsett var de befinner sig i sin kunskapsutveckling- får arbeta med ett innehåll på en lämplig nivå efter deras förutsättningar.²

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärare med ledning av rektorn utvecklar undervisningen för att i högre grad kunna anpassa innehåll och arbetssätt så att det blir stimulerande och utvecklande för alla elever i alla ämnen. Av Skolverkets rapport framgår att det inte finns några specifika undervisningsmetoder som är unika för just högpresterande elever. Läraren bör istället växla mellan olika metoder med hänsyn till elevens behov.³ Enligt Skolinspektionen kan utvecklingsarbetet på skolan förslagsvis inledas med en inventering av vilka former för utmanande undervisning och uppgifter som lärare redan arbetar med. I utvecklingsarbetet kan lärarna exempelvis överväga att utveckla uppgifter som kan fördjupas och genomföras utan att det finns ett "tak". Ett annat sätt att utmana eleverna är att erbjuda en större variation av uppgifter att välja mellan. I detta ingår att låta eleverna röra sig i in och ut ur inlärnings- och övningszonen, något som lyfts i Skolinspektionens tematiska analys av utmaningar i

² Skolverket (2012), "Högpresterande elever, höga prestationer och undervisningen", Rapport 379, Stockholm: Fritzes, s. 51, 54f

³ Ibid, s.51, 54f

undervisningen, med hänvisning till utbildningsvetenskaplig forskning. I inlärningszonen får eleven ta del av innehåll som är mer krävande än tidigare för att utveckla nya färdigheter och i övningszonen får eleven möjlighet att öva sig i de nya färdigheterna.⁴ Det centrala är att eleverna utmanas på en nivå strax ovanför sin nuvarande förmåga för att lärande ska äga rum.

Trygghet och studiero

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i hög utsträckning av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Skälen till bedömningen är att skolan har ett samlat och till största delen fungerande arbete för att säkerställa en trygg skolmiljö. Arbetet bygger på att skolan, genom flera olika kartläggningsmetoder, har identifierat situationer där elever riskerar att känna sig otrygga, och därefter vidtagit konkreta åtgärder. Insatserna för att förebygga otrygghet har påvisats ha en god effekt på studieron, med förutsägbarhet på lektioner och vid övergångar mellan aktiviteter. Vidare har skolan upprättat regler för vad som gäller på raster och tydlighet om vad som förväntas av elever och vuxna på skolan för att en trygg och lugn skolmiljö ska uppnås.

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Skolan har ett samlat arbete för att upprätthålla och förbättra trygghet och studiero

Granskningen visar att det pågår ett samlat arbete för att skapa och upprätthålla en god och trygg studiemiljö, som bygger på samsyn och på att alla vuxna på skolan är konsekventa med att följa överenskommelser. Enligt vad som framkommer i utredningen har skolan på senare tid prioriterat att arbeta för att förbättra trygghet och studiero, bland annat genom personalförstärkningar i både undervisning och på raster och via organiserade övergångar mellan lektioner och andra aktiviteter. En

⁴ Skolinspektionen (2016) *Utmaningar i undervisningen: Många elever behöver mer stimulans och utmaningar*, Tematisk analys, Stockholm: Skolinspektionen, s. 6f

beslutad gemensam lektionsstruktur ökar också tydligheten och förutsägbarheten för eleverna och förebygger därmed oro och störningar i undervisningen.

Av intervjuer med elever, representanter för elevhälsan, lärare och rektor framgår att skolan på flera sätt identifierat områden med risk för otrygghet och arbetar för att öka tryggheten i skolmiljöns olika delar, samt att skolan generellt upplevs som trygg. I intervjuer med elever framkommer att de oftast är trygga under skoldagen, även om det förekommer en del konflikter på raster som rör till exempel tillgången till landbandyplanen, och att äldre elever kan uppträda på ett sätt som framkallar viss otrygghet hos yngre elever. Både lärare, representanter för elevhälsan samt rektor säger i intervjuer att skolan använder resultat från kartläggningar av tryggheten för att vidta förebyggande åtgärder och är överens om att skolan har blivit mycket tryggare. Detta bland annat tack vare bättre kontinuitet i trygghetsteamet, som kan hjälpa till att reda ut konflikter och även bidra i ett förebyggande arbete. I intervjun med elevhälsan beskrivs ett omfattande arbete för att komma tillrätta med oro och stökig miljö i en årskurs föregående år, där rektorsområdets kuratorer haft en viktig roll i att vända utvecklingen. Insatsen har, enligt de intervjuade, bestående positiva effekter på tryggheten i skolan. Även den beslutade undervisningsstrukturen och att lärarna är på plats och tar emot eleverna innan första lektionen bidrar till lugn och trygghet, liksom att förbereda elever vid övergångar mellan aktiviteter, enligt lärare och elevhälsa.

Skolan har upprättat turordningsregler för landbandyplanen, men enligt de intervjuade eleverna så följs inte alltid reglerna av alla elever. Enligt några elever varierar det också på vilket sätt vuxna uppfattar dessa situationer och hur de ingriper, även om det är flera vuxna ute varje rast. Flera elever uttrycker sig positivt om skolans elevcoach, som är tillgänglig på alla raster och bryr sig om eleverna. Eleverna känner även till att det går att vända sig till skolans trygghetsteam. Det framkommer också i elevintervju att skolan har tagit bort ett plank från skolgården, där det uppstått otrygga situationer som rastvakter inte såg. I en lärarintervju framhålls att rapporteringen av incidenter som rör kränkande behandling har minskat.

Den beskrivning som ges i de olika intervjuerna överensstämmer med den skriftliga dokumentation som Skolinspektionen tagit del av, där det framgår att skolan med olika metoder kartlägger nuläge och identifierar risker när det gäller tryggheten, samt formar en handlingsplan för trygghetsarbetet varje läsår. I dokumentet framhåller rektorn också till exempel trygghetsteamets arbete och en satsning på en elevcoach som framgångsfaktorer i arbetet med att skapa och upprätthålla trygghet på skolan. I intervju med rektorn beskrivs också att den positiva utvecklingen hänger ihop med ett målmedvetet arbete som följs upp av skolledningen, och där vikten av att anmäla, utreda och följa upp incidenter betonas för personalen. Rektorn ser tecken på att

rutinerna är förankrade, eftersom flera lärare, jämfört med tidigare, gör anmälningar som rör kränkande behandling. Enligt rektorn har samsynen när det gäller åtgärder för att skapa trygghet ökat det senaste året och rektorn ser en koppling mellan trygghetsarbetet och arbetet för socialt hållbar utveckling inom värdegrundsarbetet.

Insatserna för att förebygga otrygghet har också haft effekt på studieron, med organisation och förutsägbarhet vid övergångar mellan aktiviteter och med tydliga regler om vad som gäller på raster och vad som förväntas av elever och vuxna på skolan. De intervjuade lärarna uppger att studieron är bra, som ett resultat av ett målinriktat arbete med gemensam struktur för både undervisning och raster, vilket ökat förutsägbarheten för eleverna och minskat oron kring raster och övergångar. En lärare betonar studierons betydelse som utgångspunkt för att kunna förbättra kunskapsresultaten. Lärarna framhåller också vikten av att alla vuxna är konsekventa med överenskomna regler och förhållningssätt samt att samsynen på efterlevnad av regler och rutiner med fritidshemmets personal behöver stärkas.

Studieron kan variera beroende på lektion, enligt eleverna, och det framgår att vuxna agerar för att motverka störningar, även om det inte alltid hjälper mer än för stunden. Enligt elever så handlar det ofta om att enstaka elever sätter igång prat och får med sig andra elever. Alla klasser har egna klassrumsregler som eleverna har varit med och utformat, och en elev berättar att de även fått skriva under på att följa reglerna. De lektioner som Skolinspektionen observerade vid besöket präglades genomgående av studiero.

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Skälen till bedömningen är att skolan använder sig av flera olika arbetssätt och metoder för att lärare i samverkan ska kunna säkerställa en rättvis och likvärdig bedömning. Forsbacka skola och övriga skolor inom rektorsområdet använder stödmaterial och har flera gemensamma forum där bedömningsdiskussioner sker. Förstelärare har i uppdrag att stödja lärarna i bedömningsarbetet och biträdande rektor följer upp bedömningen. Fortfarande återstår dock för skolledningen att kvalitetssäkra bedömningsprocessen i riktning mot en rättssäker och likvärdig bedömning genom att klargöra tolkningen av de olika nivåer som används i skolans uppföljningsverktyg i förhållande till kunskapskraven. Rektorn behöver också arbeta vidare med att lärarna i samtliga ämnen får stöd i bedömningsarbetet och med att följa upp och analysera avvikelser i lärarnas bedömning och betygssättning.

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Granskningen visar att skolan har olika metoder för att kunskapsbedömningen ska vara rättvis och likvärdig. I de årskurser som har nationella prov sker rättning och bedömning i ett utbyte mellan lärare, både internt på skolan och med lärare från andra skolor. Bedömningsdiskussioner utgår generellt från Skolverkets bedömningsstöd och lärarna får förklara och förankra sina bedömningar i kollegiet. I ämnen där det saknas färdiga bedömningsstöd utgår lärarna från de nationella kunskapskraven och sin pedagogiska planering. Förstelärarna har ett särskilt uppdrag att ge stöd till lärarnas bedömning inom ramen för det kollegiala lärandet, och det finns forum där lärare tillsammans regelbundet diskuterar och kalibrerar omdömen och betyg, som ett sätt att kvalitetssäkra bedömningen. Inom rektorsområdet finns ett nätverk för lärare där ett arbete med fokus på likvärdig bedömning är påbörjat, och enligt lärare inväntar nätverket direktiv från rektorn avseende förbättrad likvärdighet. I en särskild bedömningskonferens följer biträdande rektor upp hur lärarnas bedömningar har gjorts och inhämtar utifrån det vilket stöd i bedömning som lärarna behöver. I lärarintervju konstateras behov av tydligare bedömningsstöd för naturorienterade och samhällsorienterade ämnen liksom behov hos obehöriga lärare, som är ensamma i sitt ämne, att kunna rådgöra med ämneskollegor på andra skolor.

Vidare visar granskningen att rektorns uppföljning och analys av avvikelser i elevernas kunskapsresultat utifrån perspektivet rättvis och likvärdig bedömning och betygssättning är begränsad. Enligt lärare har det exempelvis inte varit någon diskussion i kollegiet om konstaterade avvikelser mellan tidigare resultat på nationella prov och betyg i årskurs 6 eller om skillnader i kunskapsresultat mellan könen kan ha föranletts av att lärarna har tolkat och tillämpat kunskapskraven på ett olikvärdigt sätt. I lärarintervju framkommer också farhågan att den befintliga skala som används i den regelbundna uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling inte tolkas på samma sätt av alla lärare. Enligt lärarna medför detta att det är svårt att garantera likvärdigheten, eftersom lärarna kan tänka och bedöma på olika sätt.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn breddar stödet för lärarnas arbete med bedömning till att gälla samtliga ämnen.
- Att rektorn följer upp och analyserar likvärdigheten i lärarnas bedömning av elevernas kunskaper. I detta ingår att tolkningen av de olika nivåer som används i skolans uppföljningsverktyg tydliggörs i förhållande till kunskapskraven.

Stödet för lärarnas bedömning behöver breddas

Granskningen visar att rektorn behöver ge utökat stöd till lärarna i bedömningsarbetet i samtliga ämnen. Vid tiden för granskningen har inte lärare i alla ämnen tillräckliga förutsättningar för att kunna kvalitetssäkra sina bedömningar.

Läraren ska, enligt läroplanen, utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen, samt informera rektorn.⁵ Rektorn har en betydelsefull roll för att underlätta lärarnas arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare i alla ämnen får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygsättningen, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer.⁶

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn, inom ramen för det kollegiala lärandet, breddar stödet till att omfatta bedömning i samtliga ämnen. Rektorn behöver även organisera samverkan med andra skolor för att stödja lärare som är ensamma i sitt ämne, i synnerhet om de saknar formell behörighet för ämnet de undervisar i.

⁵ Lgr 11, 2.7 Bedömning och betyg

⁶ Skolverket (2018) Betyg och betygsättning, Skolverkets allmänna råd

Rektorn behöver säkerställa likvärdigheten i lärarnas bedömning

Av granskningen framkommer också att rektorn behöver utveckla arbetet med bedömning genom att tydligare definiera vad olika nivåer i skolans uppföljningsverktyg innebär. Rektorn behöver också följa upp och analysera utfallet av lärarnas bedömning och se till att bedömningen i möjligaste mån är likvärdig.

Av Skolverkets allmänna råd framkommer att rektor har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygsättningen, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma elevprestationer.⁷ Av Skolinspektionens granskning av skolors arbete för rättvis och likvärdig betygsättning i grundskolan framgår att rektors ansvar omfattar kontroll av bedömning och betygsättning men också att det finns en organisation i skolan som stödjer dessa processer. Förutom att skapa möjligheter för lärarna, behöver rektor själv bidra och ge stöd i diskussionerna.⁸

Skolinspektionen rekommenderar vidare att rektorn, inom ramen för det kollegiala lärandet, initierar en fördjupad diskussion kring tillämpningen av det verktyg som skolan för närvarande använder i syfte att regelbundet följa upp elevernas kunskaper. Det är av yttersta vikt att lärarna har en samstämmig bild av hur elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven ska bedömas med hjälp av den befintliga skalan, framför allt om verktyget ska kunna användas av rektorn i syfte att följa upp elevernas kunskapsutveckling. Om lärarna använder olika tolkningar av verktygets skala finns det en risk att de även använder olika måttstock vid bedömningen av elevernas kunskaper. I så fall ger resultatet av uppföljningen med hjälp av verktyget en varken rättvis eller likvärdig bild av elevernas faktiska kunskaper i förhållande till kunskapskraven. Därmed kan kunskapsuppföljningen på basis av detta verktyg inte heller användas av rektorn för att följa upp och analysera eventuella

⁷ Skolverket (2018) Betyg och betygsättning, Skolverkets allmänna råd

⁸ Skolinspektionen (2014) *Uppenbar risk för felaktiga betyg: En kortrapport om likvärdighet och kvalitet i skolors betygsättning*, Stockholm: Skolinspektionen, s 6

avvikelser i lärarnas bedömningar. I ett större perspektiv är resultatet av uppföljningen heller inte tillförlitligt som underlag för skolans kvalitetsarbete, som grund för beslut om vilka prioriteringar som bör göras när utvecklingsområden ska väljas.

På Skolinspektionens vägnar

X Mårten Petersson

Beslutsfattare
Signerat av: Mårten Petersson

X Lena Westerman Annerborn

Föredragande
Signerat av: Lena Westerman-Annerborn

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 8 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 15 januari 2019 och den 16 januari 2019. Besöket genomfördes av Lena Westerman Annerborn och Mats Lindh.

Forsbacka skola är en kommunal grundskola belägen i Forsbacka i Gävle kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass och årskurser 1-6. Vid tiden för kvalitetsgranskningen har skolan 82 elever. Huvudman för skolan är Gävle kommun.